

INTERNET OAVDA ZAMONAVIY SIYOSIY SHARH TALQINI, TASNIFI VA TADRIJI

Temirova Gulzor

O'zDJTU tayanch doktoranti

Globalashuv va raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi natijasida axborot makoni tubdan o'zgarib, ommaviy kommunikatsiya vositalarining funksional imkoniyatlari kengaydi. Ayniqsa, internet OAV siyosiy jarayonlarni yoritishda yetakchi platformaga aylanib, siyosiy diskurs shakllanishida muhim rol o'ynamoqda.

Siyosiy sharh esa mazkur diskursning asosiy janrlaridan biri sifatida nafaqat voqelikni izohlash, balki auditoriya ongiga ta'sir ko'rsatish, jamoatchilik fikrini shakllantirish va siyosiy qarashlarni yo'naltirish vazifasini bajaradi. An'anaviy jurnalistikadagi siyosiy sharh ko'proq tahliliy va statik xarakterga ega bo'lgan bo'lsa, internet OAV sharoitida u dinamik, interaktiv va ko'p formatli kontentga aylandi.

Mazkur tezisning maqsadi – internet OAVda siyosiy sharhning zamonaviy talqinini ochib berish, uning tasnifiy xususiyatlarini aniqlash hamda rivojlanish bosqichlarini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat. Ushbu tezis quyidagi bosqichlarda tasniflanadi:

Internet OAVda siyosiy sharhning zamonaviy talqini. Siyosiy sharh jurnalistikaning analitik janri bo'lib, unda siyosiy voqea va hodisalar chuqur tahlil qilinadi, ularning mohiyati ochib beriladi hamda muallifning baholovchi munosabati ifodalanadi. Biroq internet OAV rivoji ushbu janrning klassik talqinini sezilarli darajada kengaytirdi. Zamonaviy sharoitda siyosiy sharh quyidagi xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

birinchidan, operativlik va tezkorlik. Internet platformalar real vaqt rejimida axborot uzatish imkonini yaratgani sababli siyosiy sharhlar voqea sodir bo'lishi bilan deyarli bir vaqtda e'lon qilinadi. Bu esa sharhning dolzarbligini oshiradi;

ikkinchidan, interaktivlik. An'anaviy OAVdan farqli o'laroq, internet nashrlarda auditoriya passiv iste'molchi emas, balki faol ishtirokchiga aylanadi. Kommentlar, "layk", "share" va boshqa vositalar orqali foydalanuvchilar siyosiy sharh mazmuniga bevosita ta'sir ko'rsatadi;

uchinchidan, multimedia integratsiyasi. Zamonaviy siyosiy sharh matn, video, audio va vizual elementlarning sintezi asosida yaratiladi. Bu esa axborotni yanada tushunarli va ta'sirchan qiladi;

to'rtinchidan, subyektivlikning oshishi va individuallashuv. Internet jurnalistikada muallif brendi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli siyosiy sharhlarda muallif pozitsiyasi ochiqroq ifodalanadi.

Shunday qilib, zamonaviy siyosiy sharh nafaqat tahliliy janr, balki murakkab kommunikativ fenomen sifatida namoyon bo'lmoqda.

Siyosiy sharhning tasnifiy xususiyatlari. Internet OAVda siyosiy sharhni turli mezonlar asosida tasniflash mumkin. Bu tasnif janrning ichki strukturasi va funksional imkoniyatlarini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Formatiga ko‘ra tasnif. Zamonaviy siyosiy sharh quyidagi formatlarda namoyon bo‘ladi:

- matnli sharhlar – an’anaviy analitik maqolalar shaklida;
- video sharhlar – videobloglar, youTube chiqishlari;
- audio sharhlar – podkastlar;
- vizual sharhlar – infografika, diagramma, data asosidagi tahlillar.

Mazkur formatlar ko‘pincha o‘zaro integratsiyalashgan holda qo‘llaniladi.

Mazmuniga ko‘ra tasnif. Mazmuniy jihatdan siyosiy sharh quyidagilarga bo‘linadi:

- analitik sharh – chuqur ilmiy tahlilga asoslangan;
- ekspert sharhi – mutaxassis fikriga tayanadi;
- publitsistik sharh – emotsional va baholovchi xarakterga ega;
- tezkor sharh – qisqa va operativ munosabat bildiradi.

Auditoriyaga yo‘naltirilishiga ko‘ra:

- keng omma uchun mo‘ljallangan sharhlar;
- tor mutaxassislar doirasiga qaratilgan sharhlar;
- yoshlar auditoriyasiga moslashtirilgan kontent.

Bu tasnif siyosiy sharhning moslashuvchan va ko‘p funksiyali janr ekanligini ko‘rsatadi.

Siyosiy sharhning rivojlanish tadriji. Internet OAVda siyosiy sharhning shakllanishi va rivojlanishi bir necha bosqichlarda kechgan. An’anaviy bosqich – bu davrda siyosiy sharh asosan bosma nashrlar va televideniye orqali berilgan. Janr qat’iy meyor va professional standartlarga asoslangan.

Raqamli o‘tish bosqichi. Internetning paydo bo‘lishi bilan siyosiy sharhlar onlayn platformalarga ko‘chdi. Biroq ular hali an’anaviy shaklni saqlab qolgan edi.

Interaktiv bosqich. Ijtimoiy tarmoqlar rivoji natijasida siyosiy sharhlar auditoriya bilan o‘zaro aloqaga kirisha boshladi. Bu esa kommunikativ modelni o‘zgartirdi.

Multimedia va algoritmik bosqich. Hozirgi davrda siyosiy sharh:

- platformaga moslashgan holda yaratiladi;
- algoritmlar orqali keng tarqatiladi;
- qisqa va vizual formatlarga o‘tmoqda.

Bu bosqichda siyosiy sharh jurnalistikadan tashqari blogosfera va mustaqil kontent yaratuvchilar faoliyati bilan ham chambarchas bog‘liq.

Zamonaviy tendensiyalar va istiqbollar. Internet OAVda siyosiy sharhning rivojlanishida quyidagi tendensiyalar kuzatilmoqda:

- Datajurnalistika asosidagi tahlillar – statistik ma’lumotlar orqali asoslash;
- Qisqa formatli kontent (shorts) – tez iste’mol qilinadigan axborot;
- Shaxsiy brendga asoslangan jurnalistika – muallifning individual uslubi;

- Platformaga mos kontent ishlab chiqish – Telegram, YouTube va boshqa platformalarga moslashuv.

Kelgusida sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (big data) va algoritmik tahlil siyosiy sharhning sifat jihatdan yangi bosqichga chiqishi ga xizmat qilishi kutilmoqda.

Siyosiy sharhning tasnifi murakkablashib, turli format va auditoriyaga moslashgan ko'rinishlar yuzaga keldi. Shu bilan birga, uning rivojlanish tadriji texnologik va ijtimoiy omillar ta'sirida uzluksiz davometayotganini ko'rsatadi. Natijada siyosiy sharh nafaqat axborotni izohlovchi janr, balki jamoatchilik fikrini shakllantiruvchi muhim kommunikativ vositaga aylandi.